

ВО ОСВЕЖЕНИТЕ ВЛАДИНИ ХОДНИЦИ НЕМА МЕСТО ЗА БАЈАТИ КОРУПЦИОНЕРИ

■ Разговорот го водеше:
Александар КЕЛТАНОСКИ

Во некогашна скопска Железара, во дел од нејзините погони, е лоциран "Фаморд", фабрика за машинска опрема и резервни делови, која Вие господине Хикс ја вративте во живот. Како се случи еден Американец своите пари да ги вложи во бизнис во една европска земја, која се наоѓа на сè уште економски несредениот Балкан?

ХИКС: "Фаморд" е фирма за машинска изработка на големи метални делови. Ние вршиме поправка на постојните делови, како и изградба на нови, за фирми како што се: "Митал Стил", "Макстил", "Бучим", "Скопски Легури" итн., а планираме да изработуваме и опрема за извоз. Мојот македонски партнер, заедно со другите американски инвеститори, кои со нас инвестираа во други бизниси во текот на последниве 12 години, видоа добра можност во откупувањето на управувачкиот пакет во "Фаморд", па тоа и го сторивме. Тогаш, а и сега сè уште веруваме дека економските можности се тука, во Македонија, доколку некој сака да ѝ даде шанса за работите сами по себе да се случат.

Прв пат во Македонија дојдовте пред неколку години, за повторно да се вратите по одреден период по сугестија на Вашиот македонски партнер. Каква паралела би можеле да направите меѓу начинот на кој се менаџира една фирма во земја во транзиција со начинот на менаџирање во САД, каде што приватниот капитал е основа на успешноста на Вашата држава?

ХИКС: Кога прв пат дојдов во Македонија во 1994 година, мојот впечаток за земјата, како и за народот беше позитивен. Почувствував дека оваа држава има многу потенцијал, кој само треба да се развива. Со текот на годините не се променија моето мислење и ваквиот став. Како и да е, сметам дека разните влади кои управуваа во изминатиов период не направија многу, во смисла на воспоставувањето добро раководство, како и во однос на поставувањето директиви да се постигне тоа што реално и може да се постигне. Еден од пробле-

THERE IS NO PLACE FOR OLD CORRUPTERS IN THE REFRESHED GOVERNMENT'S HALLWAYS

 In the former "Zelezara"-Skopje, in some of its propulsions "Famord" is located, a fabric for machinery equipment and spare parts, which you Mr. Hicks returned it to life. How it happened, an US citizen to invest his funds in a business in a European country, which is situated on the unsettled economical Balkan?

Famord is a company for machining large metal parts. We make repairs to existing parts as well as build new parts for companies such as Mittal Steel, MAK Steel, Bucim Mines, Skopska Leguri etc. and we have a plan to build equipment for export. My Macedonian partner, with our other American investors who have invested with us previously in other businesses over the past 12 years saw an opportunity to purchase the controlling interest in Famord and did so. We felt then and continue to believe that the economic opportunities are here in Macedonia if one is willing to take the chance to make things happen.

 You came to Macedonia few years ago for the first time, and returned again after few years under a suggestion by your Macedonian partner. What kind of a parallel you can make between the way of managing a firm in a transition country and managing in US, whereupon the private capital is a basis of the success of your country?

When I first came to Macedonia in 1994, my impression of the country and the people was most positive. I felt that the country had lots of potential that needed to be developed. Over the years since, I have not changed my mind. However, I do think that the various governments that have been in power have not done as much as they might have to provide the leadership and direction to accomplish what could have been done. One of the problems here is a lack of equity capital for borrowing at reasonable interest costs for investment in businesses that could create jobs and improve the economy. Certainly the lack of foreign banks doing business here with their capital and competitiveness would have been beneficial to all concerned. The Macedonian banks are too restrictive in their outlook and terms to encourage investments. There have been too many instances of these same banks being taken advantage of by get rich quick schemers out to rip them off rather than making the necessary effort to really develop the ideas and business plans they provided to the banks.

 What is the basic activity of "Famord" and what are the plans in order to make turnover of the invested capital and at the end to start giving results?

Famord's business plan is very simple. We are as I said earlier a metal machining company that has lots of very good machinery for doing large parts well. While our technology is somewhat da-

Алберт О. Хикс е роден во Канзас. Дипломира на Универзитетот "Вашбурн", на отсекоот Бизнис администрација, а подоцна го надградува своето образование на Универзитетот во Канзас, каде се здобива со титулата доктор по право. По 24-годишно работење во авионската индустрија заслужено ја добива функцијата постар вицепретседател на регионот во Европа, Африка и Средниот Исток. Во текот на кариерата бил претседател на Американската комора за комерција во Германија и на Американската комора за комерција во Европа. Господинот Хикс е самостоен деловен човек, кој последните 20 години води разни бизниси. Со сопругата Карина живее во Скопје, Македонија, како и во Солетурн, Швајцарија.

Неговата втора "татковина", барем според деловното работење, е нашата држава, која овој бизнисмен ја избрал како локација каде што ќе инвестира, и ќе покаже дека Македонија е земја која го заслужува своето економско позитивно етаблирање, како на домашен, така и на надворешен план...

мите во оваа сфера е недостатокот на капитал во акции за кредити по разумни камати, за инвестиции во бизниси кои ќе овозможат отворање нови работни места и севкупно подобрување на економијата. Се разбира, недостатокот на странски банки кои овде ќе работат со свој капитал и воведувањето ваков вид, конкуренцијата би требало да се надмине затоа што тоа е во интерес на заинтересираните лица за инвестирање. Македонските банки се премногу рестриктивни во нивната перспектива и во условите за поттикнување на инвестиции. Постојат многу примери од овие исти банки, кои се искористуваат за богатење преку ноќ, наместо да се преземе и да се направи потребниот труд за вистинско развивање на идеите и бизнис плановите.

 Која е основната дејност на "Фаморд" и кои се плановите за таа да направи обрт на вложениот капитал и на крај тој да почне да се оплодува?

ХИКС: Бизнис планот на "Фаморд" е многу едноставен. Ние, како што спомнав, сме фирма за машинска обработка на метални делови, која има многу добра машинерија за нивна обработка. Нашата технологија е малку постара, споредено со она што се нарекува најврвни ЦНЦ машини со 7 оски, но ние имаме можности и кадар со долгогодишно искуство, кој е способен да направи подобри делови од било кое место на Балканот. "Фаморд" имал серија од лоши менаџери и луѓе кои биле заинтересирани само за фатирање на своите џебови, кои апсолутно не воделе никаква грижа за плаќање на сметките и на даноците, па дури и за плаќање на своите верни работници. Морам да бидам искрен и да кажам дека фирмата беше во полоши услови од она што било кој од нас можеше да го замисли, со многу малку опции за нас. Благодарение на мојот многу искусен партнер, трудољубивиот кадар кој го составивме, заедно со големата и навремено дадената помош од нашите коминтенти, добивме шанса да ја придвижиме фирмата, успеавме да ја извадиме од стечај и сега сме во процес на целосен пресврт. Имаме нови производи кои се во процес на изградба за странскиот пазар. Иако сè уште не сме излезени од "дупката", сепак веруваме дека тоа што го постигнавме во последните 9 месеци е задоволително, нè охрабрува дека оваа фирма ќе прерасне во многу успешно претпријатие.

ted given what is currently available such as state of the art CNC machines with up to 7 axis's, we have capability and personnel with years of experience that are able to do and make parts that are equal to or better than can be done anywhere else in the Balkans. Famord has had a series of bad managers and people that were only interested in lining their own pockets without worrying about paying the bills or taxes of the business or even paying its loyal staff. I have to be honest and say that the company was in worse condition than any of us imagined with very few options available to us. Thanks to my very knowledgeable partner, the hard working staff that we put together and some very big and timely help from our customers in placing orders and giving us a chance to get the company moving again, we were able to keep the company out of bankruptcy and are in the process of turning it around. We have new products that are in the pipeline for building for the export market. While we are certainly not out of the woods as yet, we do feel that what we have accomplished in the last 9 months gives us encouragement that we will turn this company around and it will be a very successful enterprise.

 As a businessman the way of successful working surely is very familiar to you. Since you work in Macedonia, did you confront with any problem from economical aspect, caused by political influences, for which you maybe should get a help from the US embassy in Macedonia?

I must be honest and say that the former government was not helpful in our efforts to get the company on sound footing. As I stated earlier, the situation we found ourselves in was critical. Certain parties both in Famord's former management, in the government and close associates with those in power had more to gain from Famord's demise than allowing it to continue. They could then cover up all of their stealing and failure to pay its debts to suppliers, employees salaries, pension and health funds, taxes etc. and let the company go into bankruptcy where those in power could sell off the equipment, facilities and land and put the money in their pockets leaving another broken wreck of a company

 Како успешен американски бизнисмен сигурно лично се познавате и со основачот на нашиот неделник, господинот Ѓорѓија - Џорџ Атанасоски, кој е сопственик на американската компанија "Мајкрофлекс". Дали меѓу вас постои некаква комуникација на план бизнис, односно разменивте ли искуства околу проблемите на кои наидовте и како странски, но и како домашни инвеститори во Македонија?

ХИКС: Господинот Атанасоски, сопственикот на американската компанија "Мајкрофлекс", го сретнав случајно, на пат за САД. Тоа беше првата прилика да го запознаам. Развивме добра дискусија, која беше во насока на заедничкото чувство што сè може да се постигне во Македонија со вистинско водство и визија. Тоа што тој го постигнал во САД сигурно е пример за сè што може да се направи. Додека, пак, ако се погледне тоа што го направил во Македонија, станува јасно и очигледно дека Македонците кои се желни за работа и за преземање одговорности за остварување на своите соншта или визији, можат тоа да го сторат и покрај блокадите кои власта или економските односи им ги става како пречки на патот. И покрај тоа што јас и Атанасоски досега не сме соработувале, сигурен сум дека тој е тип на бизнисмен со кој можам да воспоставам успешна соработка доколку за тоа се појави шанса. Ми остави силен впечаток, фин и пристоен господин.

Како на деловен човек сигурно предобро Ви е познат начинот на успешното работење. Дали и во еден момент откако работите во Македонија се соочивте со проблем од економски аспект, предизвикан од политички влијанија, за што дури можеби требаше да се обртите за помош до Вашата Амбасада во Македонија?

ХИКС: Морам да бидам искрен дека претходната Влада не ни беше од голема помош во напорите да застанеме на цврсти нозе. Како што претходно спомнав, ситуацијата во која се најдовме беше критична. Одредени страни, како во поранешното раководство на "Фаморд", така и во Владата и нивните блиски соработници, повеќе добиваа од распаѓањето на "Фаморд" отколку од неговото работење. На тој начин тие ќе го покриеја своето крадење и неуспехот да ги исплатат нивните долгови кон снабдувачите, платите на вработените, давачките за пензискиот и за здравствениот фонд, даноците итн. Дозволија фирмата да оди под стечај, со што оние кои беа на власт можеа да ги распродаваат опремата, објектот и земјиштето и да си ги стават парите в џеб, оставајќи зад себе уште една руина со иста судбина, како што се случи и со "Алумина", што е чест случај во Македонија. Имавме среќа што Комерцијалниот оддел при американската Амбасада ни помогна во обезбедувањето на елементите кои ни овозможиле фер рочиште во македонскиот суд и пристап до оние во Владата кои ниту мислеа и ниту имаа намера да ни помогнат во правењето на нешто вистинско. Тоа не беше лесна задача. Потрошивме огромна сума на име судски трошоци за да ги исполниме нашите цели, се занимававме со тоа наместо да исплатуваме дел од долговите.

Сигурно и Вие сте слушнале дека балканските држави се соочуваат со корупција, која криминално ја водат одредени политички структури. Според Вас, кој е степенот на корупција, на земање мито во нашата држава? Можеби ќе сакате да наведете и конкретен пример...

ХИКС: За жал, по сè изгледа дека корупцијата е епидемија во сите балкански земји, во некои повеќе од другите. Претпоставувам дека тоа е остаток од комунистичко-социјалистичките влади, кои дозволуваа да се појават ваков вид активности како дел од општеството. Жално е дека таа е навлезена во секое ниво на македонското општество и тоа прераснало во начин на живот. Речиси никој не е имун на ова, и срамно е што тоа има исклучително влијание на економијата, прави луѓето да не си веруваат и им дозволува на оние кои така прават да се "расфрлаат" со законот, со што и ја ослабуваат моралната нишка на целото општество. Едноставно, тоа е погрешно и треба да се запре. Најтажниот дел е тоа што оние кои се на водечки позиции се и највиновни, со нивните дела тие ги охрабруваат и ги поддржуваат во злоупотребувањето на службената положба другите кои се надолу во хиерархијата, така што и овие се угледуваат на нив и понатаму продолжува синџирот на сите кои го поткопуваат општеството како целина. Можам да ви дадам неколку имиња кои се во власта, во судството, во полицијата, во бизнисот..., но што добро ќе постигнам со тоа. Тие, како и сите други, знаат кои се и што направиле. Ги копираат другите, мислејќи дека тоа е нормално. Па, не е! Сигурно ова е една од работите со кои новата Влада мора да се справи, доколку сака Македонија сериозно да биде земена предвид за земја-членка на ЕУ. Корупцијата е нешто што нема да се толерира во Унијата.

Колку ѝ верувате на претходната Влада во чие време почнавте со "Фаморд", а какво е Вашето мислење за сегашнава, која ја водат млади луѓе, во која има и неколку Македонци кои успешно работеа во големи американски фирми?

Albert O. Hicks, born in Kansas City, MO, graduated from Washburn University with a Bachelor of Business Administration and the University of Kansas with a Juris Doctorate in Law. Spent 24 years in the Airline business ending as the Senior Vice President-Europe, Africa and the Middle East. Were President of the American Chamber of Commerce in Germany and President of the American Chambers of Commerce for Europe. Has been self employed in various business for the past 20 years. Is married to Karina and resides with her in Skopje, Macedonia and Solerthurn, Switzerland.

like Alumina for example which has happened all too often in Macedonia. We were fortunate that we were able to get the Commercial Section of the U S Embassy to assist us in facilitating those elements of the Macedonian courts that would give us a fair hearing and accessing those in government not on the take to do the right thing. It was not an easy task. We spent an enormous amount of money on legal fees and court costs to accomplish our goals which could have been spent on paying off some of Farmor's debt.

As a successful US businessman you surely know the founder of our weekly magazine, M-r Gjorgjija-George Atanasoski, who is the owner of the US Company "Microflex". Is there any kind of communication on a business plan, respectively did you exchange any experiences about the problem you encountered as foreign, and as well as domestic investor in Macedonia?

I met Mr. George Atanasovski, owner of the American company Microflax on a flight to the United States. This was the first time I ever had the occasion to meet him, but we had a good discussion and a mutual feeling about what could be accomplished in Macedonia with the right leadership and vision. What he accomplished in the United States is certainly an example of what is possible there and what he has done in Macedonia also shows that Macedonians that are willing to work and take responsibility for accomplishing their dreams or vision are able to do so in spite of the roadblocks that the government or the economy as it is put in ones path. While Mr. Atanasovski and I have never done any business together, I am sure that he is the type businessman that I could do business with were a mutual business opportunity available to the two of us. He seemed like a fine and decent man.

Одредени страни, како во поранешното раководство на "Фаморд", така и во Владата и нивните блиски соработници, повеќе добиваа од неговото распаѓање отколку од работењето. На тој начин тие ќе го покриеја своето крадење и неуспехот да ги исплатат нивните долгови кон снабдувачите, платите на вработените, давачките за пензискиот и за здравствениот фонд, даноците итн. Дозволија фирмата да оди под стечај, со што оние кои беа на власт можеа да ги распродаваат опремата, објектот и земјиштето и да си ги стават парите в џеб, оставајќи зад себе уште една руина со иста судбина, како што се случи и со "Алумина", што е чест случај во Македонија.

ХИКС: Не можам да кажам дека ѝ верував на претходната влада. Тие беа голем проблем за "Фаморд" и одредени луѓе од власта направија сè што можат за да не стават под стечај. За среќа, не беа успешни. Се надевам дека ќе одговараат пред законот за нивните нелегални активности и претпоставувам дека за тоа ќе бидат казнети. Што се однесува до новата власт, ние како и сите други, ќе мораме да чекаме и да ги видиме резултатите. Врз основа на она што сум го слушнал и прочитал, гледам дека ќе дојде вистинско освежување во бајатите владини ходници. Сите се надеваме дека оваа влада ќе се справи со проблемите кои ги спомнав, како и со безброј други. Со вистинско, коректно и однапред промислено раководење, Македонија може да се развие во земја која ја посакува секој од нас.

I'm sure that you have heard that the Balkan countries are confronting with a corruption, which criminally is led by certain political structured. According to you, what is the degree of the corruption, of receiving bribe in our country? Maybe you would like to mention a concrete example...

За една држава да има завиден просперитет треба да има и лидер кој ќе заборави на своите лични интереси, а единствено предвид да ги има државните и националните интереси. Сиромаштијата на народот во оваа држава достигнува завидно поразително ниво. Како вие ја гледате Македонија во блиска перспектива?

ХИКС: Раководството во една земја значи сè. Поставување пример за она што е потребно, занемарувајќи го она што е личен интерес. Внесувајќи нови идеи, да се биде отворен кон промени и правење разлики ќе ја подобри сеопштата состојба на Македонија, како и на нејзините граѓани. Не постои причина Владата да не може да биде поттикнувач на економијата и да создаде работни места за сите кои не работат. Има толку многу што може да се направи со малку инвестиции и доволно креативност. Планирањето и организацијата се нешто во што Македонците не се добри. Меѓутоа, тоа мора да се направи со цел земјата да го достигне својот потенцијал. Сиромаштијата може да се победи со отворање нови работни места за луѓето. На пример, Македонија може да присвои план сличен на оној кој претседателот Рузвелт го направи во периодот на економската депресија на САД во 1932 година, може да се обнови

How much you trusted the previous government in which time you started with "Famord", and what is your opinion

инфраструктурата, училиштата и парковите да се доопремаат, улиците и тротоарите да се реконструираат, електро и водоводните системи да се ремонттираат, луѓето да научат занаети, да им се најде место каде што ќе можат практично да ги искористат своите вештини и таленти. Сè ова ќе создаде општество кое ќе генерира поголеми побарувачки, зголемени продажби на пазарите... Тркалото на напредокот ќе се врти побрзо и Владата би била иноваторот. Едноставно, направете го тоа и брзо ќе се видат резултатите.

Се надевам дека оние од претходната власт ќе одговараат пред законот за нивните нелегални активности и претпоставувам дека за тоа ќе бидат казнети. Што се однесува до новата владејачка гарнитура, ние како и сите други, ќе мораме да чекаме и да ги видиме резултатите.

Обично криминалците во Америка завршуваат во затвор, при што секој граѓанин, доколку не ги почитува законите и обврските кои ги пропишува САД, ги сноси консеквенците од тоа. Како да се преслика тој модел на функционирање и во Македонија?

На пример, Македонија може да присвои план сличен на оној кој претседателот Рузвелт го направи во периодот на економската депресија на САД во 1932 година, може да се обнови инфраструктурата, училиштата и парковите да се доопремаат, улиците и тротоарите да се реконструираат, електро и водоводните системи да се ремонттираат, луѓето да научат занаети, да им се најде место каде што ќе можат практично да ги искористат своите вештини и таленти. Сè ова ќе создаде општество кое ќе генерира поголеми побарувачки, зголемени продажби на пазарите... Тркалото на напредокот ќе се врти побрзо и Владата би била иноваторот.

ХИКС: Македонија има донесено закони за да се справи со речиси секоја ситуација. Единствениот проблем е што тие не се спроведуваат. Мора да има процес на спроведување, кој функционира и нема да дозволи да се избегне спроведувањето на законите и прописите затоа што некој познава некого, кој може да му реши одреден негов "проблем" или да замижи пред неговите постапки, или што и да е. Ако општеството знаеше дека за секое непочитување на законот постои парична казна, казна затвор или други поостри мерки за оние кои не постапуваат правилно, тогаш ситуацијата ќе се среди сама од себе. Самото општество во Македонија мора да биде желно да го прави она што е правилно, и тоа постојано и да не им дозволи на другите да се извлечат со кршење на законот за неправилно паркирање, поминување на црвено светло, фрлање ѓубре по улиците, уништување на имот итн. Им се восхитуваме на Швајцарија или на Сингапур, места големи колку Македонија, кои се чисти и добро функционираат. Многу е важно Владата и општеството кое таа го води да го увидат ова и да преземат нешто во врска со тоа. Најдолгиот пат почнува со првиот чекор.

for the new one, which is led by young people, in which are some Macedonians who have worked successfully in great US firms?

I cannot say that I have any trust in the previous government. They were a big problem for Famord and certain ones in positions of power did all they could to try to bankrupt us. Fortunately, they were not successful. Hopefully, they will have to answer for their illegal acts and I can only hope they will be punished. As to the new government, we, like every one else must wait and see. I do feel that with what I have read and heard that it will be a breath of fresh air blowing through the musty government corridors. We are all hopeful that this government will address the problems that I have mentioned as well as numerous others. With the right, correct and forward thinking leadership, Macedonia can develop into the type country all of us wish for.

For one country to have a significant prosperity there should be a leader that will forget his personal interests, and will have in mind the state interests and the national interests. The poverty of the people in this country reaches the significant portion level. Who do you see Macedonia in near perspective?

Leadership in government is everything. Setting an example, doing what is necessary without regard to one's personal interest. Trying new ideas, being open to change and making a difference that will improve the country and its Macedonian citizens. There is no reason that the government cannot be the engine to jump start the economy and create jobs for all those not working. There is much that could be done with very little investment and a lot of creativity. Planning and organization are not things that Macedonians do well. But it must be done if the country is going to reach its potential. Poverty can be overcome if there are jobs for the people. Were Macedonia to adopt a plan similar to what President Roosevelt did in the middle of the U.S.'s depression in 1932, the infrastructure could be re-built, schools and parks refurbished, streets and sidewalks renewed, electric and water systems overhauled, people taught trades and given a place to put their skills and talents to use. All of this would create a society that could generate more demand, increasing sales at markets, and for homes and autos etc. The wheel of progress would turn faster and the government would be the innovator. Just do it and one will see the results quickly.

The common criminals in US are finishing in prison, whereupon every citizen, unless he doesn't respect the laws and obligations that are prescribed by the US, will bear the consequences from that. How to make a copy of that functioning model to Macedonia?

Macedonia has laws in place to deal with most every situation. The only problem is that they are not enforced. One must have an enforcement process that works and will not allow the enforcement to be avoided because someone knows someone who can get it fixed or overlooked or whatever. If society knew that there would be retribution for failure to obey the law and were large fines, possible prison sentences or other harsh remedies to those not doing the right thing, then the situation would fix itself. Society itself in Macedonia must be willing to do what is right all the time and not allow others to get away with flaunting or breaking the law from parking illegally, running red lights, and throwing trash on the grounds, defacing property and on and on. We all admire Switzerland or Singapore, places the size of Macedonia that are clean and run very well. It is very important that the government and the society that it governs recognize this and go about making it happen. The longest journey starts with the first step.